

a jelenetek is a háborúban embernek maradni eszmét hivatottak alátámasztani, de banálisak.

A háborús filmek szabványmegoldásaival szembeni rendezői törekvés csak részben érvényesült. Kár, mert adott volt a lehetőség, hogy az *Egy nap fele* más legyen, mint a pirotechnikára alapozó látványos háborús történetek. Emberközelségre kerülhetett volna egy történelmi pillanat.

BORDÁS Győző

## R Á D I Ó

### AZ ELJÁTSZOTT ÁLOMORSZÁG

Földi László *Álomországát* hiába próbálnánk műveibe ágyazva vizsgálni — ez az első munkája. S mint általában a kezdő íróknál azonnal hatások után kutatnak, akik véleményt mondanak róla. A Kilátó Rádiónaplója vajdasági Exupèryt emleget. Gyuri és Paff egy-két dialógusa valóban, szövegszerűen is, a *Kis hercegre* asszociál. De ha hatásokat akarunk mindenáron: Fekete István nevét éppúgy leírhatjuk a mű kapcsán. A párhuzam csak javára válik Földinek — de nagyobb az elismerés, ha az *Álomországot* önálló műként kezeljük, eltekintve a komparációs lehetőségektől.

Forrása mindenestre van, egy angol népdal két mozzanatát — Paff és Gyuri találkozását és elválását — egészíti ki. A helyszínre más-más világból érkeznek a szereplők. Gyuri ember, pontosabban kisfiú, akinek némi tapasztalatai már vannak a felnőttekről: „a felnőtt folyton harcol és fegyverekkel öli egymást”. Paff, a sárkány meseországából jött. Felvetődik a kérdés: miért kellett neki is „menekülnie”? Szavaiból az derül ki, hogy a mesék boldognak hitt világa is az emberekéhez hasonló: „Egy szigetcskén lakom Örökké Viharos Országban. De eljöttem onnan, mert szomszédjaim, a Nap, a Szél és a Tenger állandóan veszekedtek” — meséli Gyurinak mind a hét fejével.

Mindkét hősnél azonos tehát a motiváció: az ideális létállapot utáni vágy. Ember- és Meseországban nincs ilyen állapot, ezért kell egy harmadik világ. A boldogságot azonban nem ilyen egyszerű utolérni: Mész, mendegélsz a sínek között, a talpfák a percek, a villanypóznák az órák. Mikor odaérsz, ahol az előbb úgy láttad, összeérnek a sínek — rájössz, hogy az összeért rész ugyanolyan messze van tőled, mint amikor elindultál. Azt hiszed, hogy ha egy bizonyos kort elérsz, boldogabb leszel, mint most. Pedig lehet, hogy az életed legboldogabb napját éled. Nagy tapintatra vall, hogy a sors sosem közli veled, mikor rontottad el

az életed” — mondja a sárkány Gyurinak. Földi éppen azt a pillanatot igyekszik tetten érni, amelyben az ember elrontja életét.

Álomország kétféle ember sajátja: a bölceké és a gyermekeké. Az előzőek egyensúlyozni tudják a biológiai és pszichikai igényeket, az utóbbiak azonban nem ismerik őket eléggé. Gyuri csalódottan állapítja meg, hogy a játékok országában is felfalják egymást az állatok; Paff már tudja, hogy kétféle erőt kell összebékítenie annak, aki ott akar maradni: a létfenntartás és a boldogságigény ellentétes tendenciáit. A kettő akkor zárja ki egymást, ha a súlypont az első felé tolódik el, s átlépve a szükségszerűség határait, értelmetlen, felesleges harccá válik, anyagiakért való küzdelemmé. Ősi motívumot dolgoz fel Földi: a bűnbeesés pillanatát és ennek következményét, az édenből való kirekedést. Gyuri akkor hagyja el Paffot, miután kipróbálja a bokrok alá rejtett játékgyvereket.

A mű, közérdekű mondanivalója ellenére is, a tapasztalatlanság jegyeit viseli magán. A meztelen életbölcsségeket gyengén kíséri cselekményesség. A csodálatos ország szépségeire való utalásokon túl hiányzanak a szabadjára engedett fantázia termékei. A rádiójáték hangeffektusai, a hold zenéje, a habléányok táncritmusa, némileg enyhítik a szövegnek e fogyatékoságát, nem tudják viszont eltüntetni a szerkezeti aránytalanságot, a főrészt, az expozícióhoz és a befejezéshez mérten terjedelmében is rövid. A keményen bírált „földi” tények ellenében egy szegényes, ködös világ áll, amely nem tudja kellőképpen érzékeltetni Gyuri elmaradásának súlyát.

Érdekesebb Paff alakja. A rádiójátékból kihagyott előjátékot és a bevezetést a hangeffektusoknak köszönve, a sárkány hét fején mondja. Hangja a történet folyamán, Gyuriéval párhuzamosan változik, egyre szimplábbá, míg végül „emberi” hangon szólal meg. Ez a megoldás egyrészt illusztráció, másrészt többletjelentésű, többféle értelmezési lehetőséget vet fel. Jelezhet olyan embert, akinek sikerült végérvényesen Álomországban maradni, kibújni a felnőtté-válás, a „bűnbeesés” alól, de elfogadhatjuk Paff önértelmezését is: „Lehet, hogy valóban nem is létezem, s egész Álomország sem létezik.” Ha pedig Lázár Ervin *Hétfejű tündér* című meséjére gondolunk, még egy értelmezés-változat kínálkozik. Ott a rácpácegresi gyerek levágja a tündér hat fejét, Földinél is egy feje marad a sárkánynak, jelezve így, hogy Gyuri számára közönységgé, érdektelenné, elhagyhatóvá válik.

A barát és az öreg bölcs szerepén kívül Paffnak még egy fontos funkciója van, a közvetítés: „jármű” a hétköznapokból az ünnepkebe, az olyan pillanatokba, amelyekben Dávid zoltára és Beethoven zenéje hallható. S az ilyen „közvetítők” általában magukra maradnak. Ha ember, keresztre feszítik; ha sárkány, levagdossák fejét.

Fogyatékoságai ellenére, már tárgya miatt is, fel kell figyelünk Földi László hangjátékára, amelyet kár volt kidolgozatlanul hagyni. Tökéletesebb formájában értékes alkotása lehetne (gyermek)irodal-munknak.

FEHÉR Katalin

## K É P Z Ő M Ű V É S Z E T

### ANGOL AKVARELLEK ÚJVIDÉKEN

Sok szempontból tanulságos a norwichi Castle Museum gyűjteményéből rendezett, *Az angol akvarell a XVIII. és a XIX. században* című újvidéki kiállítás. Tanulságos, mert az akvarell reneszánszát éli, s ezért fontos lehet az elődök munkáit elemezni, felfigyelni a filozófiai háttérre éppúgy, mint a mesterségbeli fogásokra.

Thomas Rowlandson *Norwichi piac* (1788) című festménye a cselekmény középpontjába röpit bennünket... Érzelgős színek, rózsaszín tónusok a festményen, a háttérben pedig a székesegyház masszív tornya, nyeregterős épületei a normand korra is emlékeztetnek... Lovashintók, az előtérben, a piacon a vevők és árusok jellegzetes csoportjai. Anekdotikus a kép, s a kompozíció tekintetében lekerekített. Egyszóval, az akkori világlátás megszólaltatása. Színpadias hatású, mint általában a XVIII. század tájfestészete.

Norwichban volt az angol akvarellfestészet egyik iskolája, amely az angol hagyományokból eredő technikát fejlesztette tovább. Az újvidéki kiállításon 76 festményen követhetjük a két század festészetének alakulását. E „leggyorsabb technika” kezdetben nagy türelmet és szeretetet igénylő volt. Széles körben művelték, hivatásos és lelkes tájképfestők egyaránt, pedig akkor még a tájfestést másodrendűnek tartották, nem tekintették igazi művészeknek azokat, akik vidéki kastélyok, parkok vagy látképek festésével keresték kenyerüket. A változás a XVIII. század végén a kezdődő romantika légkörében történik... Akkor ugyanis több nagy művész, köztük Constable és Turner szinte életcéljának tűzte ki, hogy tájfestéssel foglalkozzon. De már előbb Gainsborough is arra panaszkodott, hogy a portrérendelések miatt nem festhet tájképeket. A táj iránti érdeklődés a fölvilágosodás eszméivel járt együtt. Az utazás, a vidékjárás elterjedt lett, a festők a helyrajz, a természetes és a mesterséges terep tárgyainak pontos „felmérésével” és ábrázolásával töltötték ki szabad idejüket. Ez volt a természetelvű topografikus tájfestés: a természet megismerésének „segédeszköze”. Itt jelentkezik „a festőiség” fogalma, ami a topografikus tájtól, a természettani megismerés módszertől a szabad művészi ábrázolásig vezetett.